

ÜRETKEN YAPAY ZEKA DEVRİMİ: KÜRESEL ETKİLER VE TÜRKİYE'NİN KONUMU

Yönetici Özeti

Yapay zekâ, yalnızca bir teknoloji olmaktan öte küresel ekonomiyi yeniden şekillendiren, inovasyonu yönlendiren ve iş modellerini dönüştüren stratejik bir güç olarak konumlanmaktadır. Dijitalleşmenin hız kazandığı günümüzde, yapay zekâ destekli otomasyon, veri analitiği ve karar alma mekanizmaları iş dünyasının dinamiklerini köklü bir şekilde değiştirerek küresel rekabetin kurallarını yeniden yazmaktadır. PwC tahminlerine göre, 2030 yılı itibarıyla yapay zekânın küresel ekonomiye katkısının 15,7 trilyon dolara ulaşması beklenmektedir. Bu rakam dünya ekonomisine ikinci bir Çin büyüklüğünde değer eklenmesiyle eşdeğer bir etki yaratacaktır.

Yapay zekânın ekonomik etkisi iki temel dinamik üzerinden şekillenmektedir. İlk olarak, otomasyon ve gelişmiş iş gücü yetkinlikleri, işletmelerin verimliliğini artırarak hata oranlarını düşürmekte ve maliyetleri optimize etmektedir. İkinci olarak, kişiselleştirilmiş yapay zekâ destekli ürün ve hizmetler, tüketici talebini yönlendirerek sürdürülebilir büyüme ve yeni pazar fırsatları yaratmaktadır. Bu dönüşüm, geçmişteki sanayi devrimi ve dijital dönüşüm gibi büyük ekonomik sıçramalarla kıyaslanabilecek ölçekte bir değişim dalgası yaratmaktadır.

2023'ün başlarından itibaren üretken yapay zekânın yükselişi insan-makine etkileşimini derinlemesine dönüştürmüş, yapay zekânın iş dünyası, akademi ve günlük yaşamda daha geniş bir kullanım alanına sahip olmasını sağlamıştır. Şirketler, üretken yapay zekâyı yalnızca operasyonel verimlilik sağlamak için değil, rekabet avantajı elde etmek ve iş modellerini yeniden şekillendirmek için

benimsemektedir. Ancak, bu teknolojinin benimsenme hızı sektör dinamiklerine bağlı olarak farklılık göstermektedir. Düzenleyici çerçeveler, veri altyapısındaki karmaşıklıklar ve iş gücünün adaptasyon süreci, dönüşüm hızını belirleyen temel faktörler arasında yer almaktadır.

Küresel eğilimler incelendiğinde 2024 yılı itibarıyla küresel CEO'ların %70'i, üretken yapay zekâyı dönüştürücü bir güç olarak değerlendirmiştir. 2025 yılına gelindiğinde ise, yapay zekânın sağladığı faydalar gözlemlenmeye başlansa da elde edilen kazanımlar beklentilerin bir miktar gerisinde kalmıştır. Ancak, CEO'ların yapay zekâya olan güveni güçlü kalmaya devam etmektedir. CEO'ların %56'sı yapay zekâ sayesinde verimlilik artışı sağladığını, %32'si gelirlerinin arttığını, %34'ü ise kârlılık üzerinde olumlu etkiler gözlemlediğini belirtmiştir. Yapay zekâ yatırımları iş gücünü daraltmaktan çok genişletmektedir. İş gücü büyüme beklentileri 2024'te %13 iken 2025'te %17'ye yükselmiştir. Teknoloji şirketleri yapay zekâyı yetkinlik geliştirme ve iş gücü eğitimi ile desteklerken bazı sektörler işten çıkarmaları kaçınılmaz görmekte ve kısa vadeli maliyet avantajını uzun vadeli inovasyonun önüne koymaktadır.

Türkiye özelinde ise özel sektör, üretken yapay zekânın potansiyelinin farkında olsa da uygulamaların çoğu hâlâ pilot aşamadır. Şirketlerin %50'si, üretken yapay zekâyı sınırlı ölçekte test ederken yalnızca %6'sı bunu öncelikli bir konu olarak değerlendirmemektedir. En yaygın kullanım alanları operasyonel süreçler, müşteri hizmetleri ve ürün/hizmet geliştirme olarak öne çıkmaktadır. Gelecekteki yatırımlar, mevcut

eğilimlerle paralel şekilde yine operasyonel süreçler, müşteri hizmetleri ve ürün/hizmet geliştirme alanlarına yoğunlaşacaktır. Katılımcıların %75'i, üretken yapay zekânın sektörlerinde dönüştürücü bir etki yaratacağına inanmakta ancak bu etkinin orta vadede (3-5 yıl içinde) hissedileceğini öngörmektedir. Her dört şirketten üçü önümüzdeki iki yıl içinde üretken yapay zekâyı entegre etmeyi hedeflemektedir. %45'i, teknoloji ve BT bütçelerinin %10'undan fazlasını üretken yapay zekâyı ayırmayı planlamaktadır. En büyük engeller arasında güvenlik ve gizlilik endişeleri başı çekerken bunu veri kalitesi sorunları, yüksek maliyetler, belirsiz yatırım getirisi ve yetenek kıtlığı takip etmektedir. İşletmeler ayrıca veri güvenliği risklerini ve üretken yapay zekânın karar alma süreçlerine duyulan güveni önemli birer endişe kaynağı olarak görmektedir.

Özel sektör, üretken yapay zekâyı ilişkin etik yönergelerin ve düzenlemelerin farkında olsa da uygulama seviyeleri değişiklik göstermektedir. Katılımcıların %88'i, yapay zekâ etiği ve uyumluluk gerekliliklerini aktif olarak takip ettiğini belirtmektedir. Ancak, bu farkındalık genellikle bilgi edinme düzeyinde kalmakta, dahili süreçlere tam entegrasyon sağlanmamaktadır. En yaygın etik yapay zekâ yaklaşımı, çalışan eğitimi ve farkındalık

programlarıdır, ancak somut uygulamalar çoğunlukla planlama aşamasında kalmaktadır.

Katılımcıların büyük çoğunluğu üretken yapay zekânın iş pozisyonlarını ortadan kaldırmak yerine iş rollerini yeniden şekillendireceği konusunda hemfikirlerdir. İş gücü değişimleri kademeli olacak ve işten çıkarmalardan çok yeni becerilerin geliştirilmesi ve iş süreçlerine entegrasyon ön planda tutulacaktır. Yeni yapay zekâ odaklı pozisyonlar yaratma konusunda ilgi düşük seviyede kalmakta, şirketler dış kaynak kullanımı yerine mevcut iş gücünü yapay zekâyı adapte etmeyi tercih etmektedir.

Üretken yapay zekâ, bir verimlilik aracı olmaktan çıkıp iş modellerini yeniden tanımlamak için stratejik bir kaldıraç haline gelmektedir. Erken benimseyen şirketler hız, inovasyon ve veri odaklı karar alma süreçlerinde rekabet avantajı kazanırken geç kalan firmalar rekabet gücünü kaybetme riskiyle karşı karşıya kalacaktır.

Bu dönüşüm, geleneksel iş modellerine bağlı kalan şirketler ile yapay zekâyı iş stratejilerine entegre eden şirketler arasındaki uçurumu derinleştirecektir. Stratejik çeviklik, inovasyon yeteneği ve adaptasyon kapasitesi, uzun vadeli rekabet avantajının belirleyici faktörleri olacaktır.